

ศึกษาวิธีการแก้ปัญหาการทำอัตวินิบาตกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท

A STUDY OF THE WAY FOR SUICIDE SOLUTION IN THERAVADA BUDDHISM

พระครูสุวิธานศีลวัตร (ออสีโล)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการทำอัตวินิบาตกรรม 2) ศึกษาแนวคิดทางด้านพุทธจริยศาสตร์ต่อการทำอัตวินิบาตกรรม และ 3) ศึกษาวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาการทำอัตวินิบาตกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ผลการศึกษาพบว่า ในคัมภีร์พระพุทธศาสนามีหลักฐานการทำอัตวินิบาตกรรม เช่นกรณีพระฉันทและพระวัคคลีเถระ แต่ตามหลักพุทธจริยศาสตร์นั้น พระพุทธศาสนาไม่สนับสนุนการฆ่าผู้อื่นและฆ่าตนเอง เพราะการเกิดเป็นมนุษย์นั้นเป็นเรื่องยาก ควรใช้ชีวิตให้เกิดประโยชน์สูงสุด การพ้นทุกข์ตามหลักพระพุทธศาสนาคือการเจริญตามหลักอริยสัจ 4 บนหลักการที่ว่า ธรรมเหล่าใดมีเหตุให้เกิด ก็ย่อมมีเหตุให้ดับธรรมนั้นได้ แนวทางป้องกันการทำอัตวินิบาตกรรมตามหลักพุทธศาสนาจึงเป็นการทำความเข้าใจกับต้นตอของการทำอัตวินิบาตกรรมคือ อวิชชา โดย (1) การสร้างสัมมาทิฐิ ที่อาศัยเครื่องมือ 2 อย่าง คือ ปโตโสสะและโยนิโสมนสิการ และ (2) การมีกัลยาณมิตร เพราะกัลยาณมิตรจะเป็นผู้ช่วยเหลือให้ปัญหานั้นหมดไปได้

คำสำคัญ: พระพุทธศาสนา การฆ่าตัวตาย อัตวินิบาตกรรม

ABSTRACT

The main purposes of thesis are 1) to study the concept and theory of suicide 2) to study the Buddhist ethic on suicide and 3) to analyze study the ways for suicide solution in Theravāda Buddhism.

The result revealed that the suicide in Buddhist text appeared in cause of Phra Channa and Phra Vakkali. Buddhism does not support killing others and own because Buddhism assumes human existence is a difficult opportunity. Buddhism focuses on solving suicide's problem according to the Four Noble Truths, on the principle what is happen by cause, there is cause to extinguish it. Understanding about the really cause of suicide; Avicha. By this, there are two ways; 1) right view creating: to make a correct understanding of the truth of life and to understand the real world, so Paramatthasacca and Yonisomanasikāra are very important and 2) Good friend: who help the problem is soft and reducing the risk of suicide too.

Key words: Buddhism, Suicide

บทนำ

สถานการณ์ปัญหาในปัจจุบัน ที่กลายเป็นสภาพปัญหาเรื้อรังที่บั่นทอนความสุขสงบของสังคม เป็นเหตุให้คนในสังคมมีแนวโน้มเกิดปัญหาสุขภาพจิตและมีความเครียดเพิ่มสูงขึ้น จนอาจนำไปสู่ปัญหาความรุนแรงอื่นๆ ตามมามากมาย ทางเลือกหนึ่งที่คนในสังคมเหล่านี้นำมาใช้เพื่อเป็นช่องทางแห่งการหลุดพ้นจากสภาวะการทรมานทั้งปวงที่

รุมเร้า คือ การฆ่าตัวตาย (ธีระ สนิเดชารักษ์และปราโมทย์ ประสาทกุล, 2548 : เอกสารอัดสำเนา) อัตราการฆ่าตัวตายมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้ว ทำให้ปัญหาการฆ่าตัวตายเป็นสาเหตุการตายอยู่ในสิบอันดับแรก อัตราการฆ่าตัวตายระหว่างชาย-หญิง พบว่าผู้ชายมีอัตราการฆ่าตัวตายมากกว่าผู้หญิงมาโดยตลอด เพศหญิงมีอัตราการพยายามฆ่าตัวตายมากกว่าเพศชายถึง 3 เท่า แต่เพศชายฆ่าตัวตายสำเร็จมากกว่าเพศหญิงถึง 3 เท่าเช่นกัน (ชวนีย์ พงศาพิชญ์, 11 (29) : 24-29) แม้กระทั่งในวงการพระสงฆ์ ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่นำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติและเผยแผ่คำสอนเหล่านั้นก็ยังมีการทำอัตวินิบาตกรรม ซึ่งสาเหตุมาจากการมีโรคประจำตัวที่รักษาไม่ขาด สาเหตุทางด้านอารมณ์ เช่น ความรู้สึกเศร้า ความกลัวความเจ็บปวดทรมานขณะตาย ปัญหาครอบครัว รวมถึงสาเหตุทางด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันและภาวะสุขภาพกาย สุขภาพจิตของผู้คนในสังคม

ประเทศไทยมีประชากรส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาที่มีหลักธรรมคำสอนสำคัญประการหนึ่ง คือ การเว้นจากการทำร้ายสัตว์ การฆ่าสัตว์ การสังหารมนุษย์และสัตว์ โดยถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา แต่ประเด็นที่ยังถกเถียงกันอยู่คือ สิทธิในการฆ่าตัวตายนั้นเป็นสิทธิที่ขัดหรือแย้งจากคำสอนของพระพุทธศาสนาหรือไม่ เพราะพระพุทธศาสนามีคำสอนที่เป็นอัตตลักษณะโดดเด่น คือ เรื่องกรรม มีบทสรุปว่า เรามีกรรมเป็นของตนเอง (อง.ปญจก. (ไทย) 22/57/100) นั่นคือ มนุษย์ทุกคนมีความเป็นตัวของตัวเอง หมายถึงมีสิทธิในตนเองอย่างสมบูรณ์แบบ ใครทำดียอมได้ดี ใครทำชั่วยอมได้ชั่ว มนุษย์ยอมเป็นเจ้าของการกระทำนั้นเองทั้งหมด และต้องรับผลของการกระทำนั้นเองด้วยตนเอง นอกจากนั้น เมื่อศึกษาบทบัญญัติในการเว้นจากการฆ่าสัตว์นั้น ทำให้เกิดประเด็นสงสัยว่า สัตว์ในข้อห้ามนั้นมีความหมายรวมไปถึงตนเองด้วยหรือไม่ การได้คำตอบเหล่านี้จะเป็นแนวทางเชื่อมโยงไปสู่การตัดสินใจด้านจริยศาสตร์ในการทำอัตวินิบาตกรรมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการทำอัตวินิบาตกรรม
2. เพื่อศึกษาแนวคิดทางด้านพุทธจริยศาสตร์ต่อการทำอัตวินิบาตกรรม
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาการทำอัตวินิบาตกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทเชิงพุทธบูรณาการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เน้นการวิจัยเชิงเอกสารและ สํารวจ (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารข้อมูล ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ผู้วิจัยได้ศึกษาจากพระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ พุทธศักราช 2539
2. ศึกษาเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Source) โดยศึกษาค้นคว้าจาก คัมภีร์อรรถกถา ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 91 เล่ม ฎีกา อรรถกถา ตำราเอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. รวบรวมข้อมูล เรียบเรียง วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาเขียนงานวิจัยตามที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้
4. นำผลงานวิจัยให้คณะที่ปรึกษาตรวจแก้ ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของคณะกรรมการเพื่อให้งานวิจัยสมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น
5. สรุปผลการวิจัย และนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิธีการแก้ปัญหาการทำอัตวินิบาตกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

4.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการทำอัตวินิบาตกรรม

คำว่า “อัตวินิบาตกรรม” ถ้าจะพิจารณารากศัพท์ มาจากคำต่างๆ ประกอบกันคือ อัตต (Sui) หมายถึง ตนเอง (self) วินิบาต (Cide) หมายถึง การทำลาย การฆ่า (Murder) กรรม หมายถึง การกระทำเมื่อรวมความหมายแล้วจึงหมายถึง การกระทำที่เป็นการฆ่า หรือทำลายตนเอง ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Suicide มาจากภาษาละตินคือ คำว่า Suicidum ซึ่งมาจาก sui ตรงกับคำภาษาอังกฤษคือ one's self หมายถึง ตนเอง รวบรวมกับ caedere ในภาษาอังกฤษคือคำว่า to kill หมายถึง การฆ่า อัตวินิบาตกรรมเป็นกลุ่มของพฤติกรรมการฆ่าตัวตายที่เกิดจากการที่บุคคลคิดลงมือกระทำให้ตนเองได้รับความเจ็บปวดหรือได้รับอันตรายอย่างรุนแรง หากการกระทำนั้นๆ สำเร็จจะทำให้เกิดการสิ้นสุดของชีวิตในที่สุด ประเด็นสำคัญของคำจำกัดความของการฆ่าตัวตาย คือ มีความตั้งใจ วางแผนการฆ่าตัวตาย มีการพยายามทำตนเองให้ตายและตายด้วยความพยายามนั้น

การทำอัตวินิบาตกรรมแบ่งออกเป็นหลายประเภทมากมาย ซึ่งนักวิชาการมากมายมีแนวคิดที่แตกต่างกัน แล้วแต่การมองและเหตุผลของแต่ละคนละ แบ่งตามเจตนาของผู้กระทำ ตามผลของการกระทำ ตามความคิดด้านสังคม วิทยา จิตวิทยา ที่สามารถเห็นได้ชัดคือปัญหาการทำอัตวินิบาตกรรมส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาทางด้านสังคมและโรคภัยไข้เจ็บที่ไม่สามารถรักษาให้หายได้ ซึ่งทุกประเภทจะมีความต้องการของการกระทำเพื่อทำลายชีวิตเหมือนกันทั้งสิ้น

ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้ทำอัตวินิบาตกรรมและทฤษฎีเกี่ยวกับบริบทรอบข้างของผู้ทำอัตวินิบาตกรรม เมื่อพิจารณาที่ตัวของผู้กระทำอัตวินิบาตกรรมจะพบว่าเกิดจากลักษณะด้านกายภาพและคุณภาพของสภาพจิตใจ ความบกพร่องของทั้งสองด้านนี้หรือแม้เพียงด้านใดด้านหนึ่งก็สามารถส่งผลต่อการทำอัตวินิบาตกรรมได้ สำหรับบริบททางสังคมถือเป็นแรงผลักดันสำคัญประการหนึ่งของการเกิดอัตวินิบาตกรรม เช่น แรงกดดันจากครอบครัว แรงกดดันจากเพื่อนร่วมงาน แรงกดดันจากสภาพปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น นักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยาเมื่อพิจารณาถึงแนวคิดของการทำอัตวินิบาตกรรมไม่สามารถละเลยปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกอันเป็นสาเหตุของการทำอัตวินิบาตกรรมไปได้ อัตวินิบาตกรรมเป็นพฤติกรรมที่ซับซ้อนมีความสัมพันธ์หลายสาเหตุที่มีหลายปัจจัยผสมผสานรวมกัน ทั้งปัจจัยทางชีวภาพ จิตใจ สังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม มากหรือน้อยแตกต่างกันไปในผู้ป่วยแต่ละคน ดังนั้น การให้ความสำคัญกับการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมฆ่าตัวตายจะเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจและป้องกันการฆ่าตัวตายซ้ำต่อไป

4.2 พุทธจริยศาสตร์ว่าด้วยการทำอัตวินิบาตกรรม

พุทธจริยศาสตร์ หมายถึงเกณฑ์ในการตัดสินการกระทำว่าดีหรือไม่ดี ถูกหรือผิด ควรหรือไม่ควร โดยอาศัยหลักการทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการพิจารณาและตัดสินการกระทำนั้นๆ ทั้งยังสามารถนำไปตัดสินข้อขัดแย้งหรือประเด็นทางด้านพฤติกรรม แนวทางปฏิบัติอื่นๆ ในสังคมเพื่อให้ได้ข้อยุติทางศีลธรรมและจริยธรรมโดยมุ่งพิจารณาความถูก ผิด ดี ชั่ว โดยใช้เกณฑ์ของหลักธรรมที่มีอิทธิพลต่อการกระทำ (เกียรติศักดิ์ ดวงจันทร์, 6 (1): 187) มีการจัดแบ่งระดับของจริยศาสตร์ที่อาศัยความซับซ้อนของแนวทางปฏิบัติทางด้านจริยธรรมเป็นบรรทัดฐาน กล่าวคือ ขั้นพื้นฐานนั้นใช้ศีล 5 เป็นเกณฑ์ตัดสินเพราะเป็นการควบคุมเฉพาะทางกายและวาจา ในชั้นกลางอาศัยกุศลกรรมบถที่มีมาตรการควบคุมทางจิตใจเพิ่มขึ้นมา และในระดับสูงเป็นการมุ่งเพื่อเป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา เป็นเกณฑ์การควบคุมพฤติกรรมโดยองค์รวมคือมรรค

อัตวินิบาตกรรม มาจากศัพท์ว่า อัต (ตัว, ตนเอง) + วินิบาต (ฆ่า) + กรรม (การกระทำ) รวมความแล้วแปลว่า การกระทำซึ่งการฆ่าตัวเองหรือการฆ่าตัวตายหรือการปลงชีวิตตนเอง (วิมหา. (ไทย) 1/166-167) ซึ่งใน

ประวัติทางพระพุทธศาสนามีหลักฐานการทำอัฐิวิบาตกรรม เช่น การทำอัฐิวิบาตกรรมของพระนันทะเพราะต้องการพ้นจากอาการอาพาธหนักที่รุมเร้า (ม.อ. (ไทย) 14/389-394/432-437) พระโคธิกะเพราะมุ่งปฏิบัติธรรมให้ยิ่งยวด (ส.ส. (ไทย) 15/159/205) และพระวัคคิเฬเพราะต้องการพ้นจากอาพาธหนัก เป็นต้น พระพุทธศาสนาไม่ได้ระบุถึงสาเหตุของการทำอัฐิวิบาตกรรมไว้ในคัมภีร์ใดใดอย่างชัดเจน แต่จากกรณีศึกษาจากหลักฐานดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การทำอัฐิวิบาตกรรมล้วนแต่เป็นการกระทำด้วยเจตนาที่จะพ้นทุกข์ ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 กรณี คือ การต้องการพ้นทุกข์จากการเจ็บป่วย และการต้องการพ้นทุกข์ในวัฏสงสาร แม้ตัวอย่างอื่นๆ ในพระไตรปิฎกก็มีการทำอัฐิวิบาตด้วยเหตุ 2 ประการนี้เช่นกัน

พุทธจริยศาสตร์ที่เกี่ยวกับการทำอัฐิวิบาตกรรมนั้น จะเห็นว่าในพระพุทธศาสนามีหลักการชัดเจนที่ไม่สนับสนุนการพรากชีวิตของผู้อื่น แต่ในกรณีการพรากชีวิตตัวเองหรือการฆ่าตัวตายนั้น ในอรรถกถาท่านไม่สงเคราะห์เข้ากับปาณาติบาต คือ ถือว่าไม่ผิดตามหลักของศีลข้อปาณาติบาต เนื่องจากองค์ประกอบของศีลข้อปาณาติบาตหมายเอาเฉพาะการพรากชีวิตของสัตว์อื่นเท่านั้น

ในพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงโทษที่เกิดจากการทำอัฐิวิบาตกรรมไว้น้อยมาก ที่ระบุโทษไว้ชัดเจนจะเห็นได้จากอาบัติข้อตติยปาราชิกเท่านั้น ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติว่า “ก็ ภิกษุใดจงใจพรากกายมนุษย์จากชีวิต หรือแสวงหาศีลสรณะอันจะพรากกายมนุษย์จากชีวิต แม้ภิกษุนั้นจะเป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้” (วิ.มหา. (ไทย) 1/167/139) ในอาบัตินี้หมายถึง ภิกษุใดจงใจพรากกายมนุษย์จากชีวิต คือ ฆ่ามนุษย์ให้ตาย แม้จะไม่ได้ระบุชัดเจนไปว่าหมายรวมเอาการฆ่าตัวตายหรือไม่ แต่เมื่อดูบริบทและความเป็นมาของการบัญญัติพบว่า เกิดจากการที่พระภิกษุฆ่าตัวตายเองบ้าง ใช้กันและกันให้ฆ่าบ้าง ให้ตาเถรมิคลั่นทิกะฆ่าตัวเองบ้าง (วิ.มหา.อ. (ไทย) 1/2/254) วิธีการเหล่านี้นิยมหมายถึงการฆ่าตัวตายนั่นเอง เพราะการให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายเป็นการฆ่าตัวตายด้วยเช่นกัน ดังนั้น คำว่า “พรากกายมนุษย์จากชีวิต” จึงหมายรวมเอาการพรากชีวิตตนเองด้วย ความผิดของการฆ่าตัวตายจึงถือว่าเป็นปาราชิก ตามที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย การกระทำของภิกษุเหล่านั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนภิกษุเหล่านั้นจึงได้ปลงชีวิตตนเองบ้าง วานกันและกันให้ปลงชีวิตบ้าง บางเหล่าก็เข้าไปหา มิคลั่นทิกสมณุตตก...ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย การกระทำของภิกษุเหล่านั้นนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของผู้ที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้การกระทำของภิกษุเหล่านั้นนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของผู้ที่ยังไม่เลื่อมใสและเพื่อความเป็นอย่างอื่นของคนบางพวกผู้เลื่อมใสแล้ว (วิ.มหา.อ. (ไทย) 1/2/259)

ในอรรถกถาได้แสดงผลที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงห้ามภิกษุฆ่าตัวตาย ฆ่ากันและกันตาย และให้ผู้อื่นฆ่าตัวเองในเรื่องที่เป็นมูลเหตุของตติยปาราชิกนี้ เนื่องจากเป็นเพราะอำนาจแห่งกรรมเก่าของภิกษุเหล่านั้นเองที่อดีตเคยเป็นนายพรานล่าเนื้อ ต่างช่วยกันสร้างตาข่ายจับนกและฆ่ากันด้วยความเพลิดเพลินจนกลายเป็นวิบากที่ต้องฆ่าตัวตายและให้กันและกันฆ่ากันตาย เมื่อขึ้นชื่อว่า เป็นบุพกรรมแล้วใครๆ ไม่สามารถจะห้ามได้ ด้วยเหตุนี้เมื่อพระองค์ทรงแสดงอสุภกรรมฐานแล้ว จึงหลีกไปอยู่ที่อื่นเสียถึงเดือน เพราะทรงทราบวิบากที่จะเกิดขึ้นแก่ภิกษุเหล่านั้นและป้องกันคำครหาจากผู้อื่นว่า พระศาสดาไม่ทรงห้ามพฤติกรรมการฆ่าตัวตายของภิกษุเหล่านั้น (วิ.มหา.อ. (ไทย) 1/2/321-322)

อย่างไรก็ตามพระพุทธศาสนาถือว่า การเกิดเป็นมนุษย์นั้นเป็นโอกาสที่ยาก หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาทั้งหมดมุ่งไปที่การกระทำที่สุตแห่งกองทุกข์คือพระนิพพาน ด้วยการปฏิบัติที่เรียกว่า สมณะและ

วิปัสสนากรรมฐาน มีอริยมรรคเป็นทางเดินสำหรับการพ้นทุกข์ที่ถูกต้อง การที่บุคคลได้โอกาสเกิดมาเป็นมนุษย์แต่ไม่พยายามทำที่สุทธแห่งกองทุกข์ให้ได้อย่างแท้จริงและเหมาะสม กลับชิงฆ่าตัวตายไปเสียก่อนจึงเป็นการกระทำที่ผิดหลักการทางพระพุทธศาสนาอย่างสิ้นเชิง

การทำอัตวินิบาตกรรมจึงเป็นการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับหลักพุทธจริยศาสตร์ด้วยและเมื่อพิจารณาด้วยทฤษฎีสังคมวิทยาและมนุษย์วิทยาแล้ว พบว่า กระทำอัตวินิบาตกรรมนั้นก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อผู้ที่อยู่เบื้องหลัง เป็นภาระของประเทศชาติ งบประมาณแผ่นดิน ทำให้เกิดการสูญเสียมูลค่าทางเศรษฐกิจ กับทั้งเป็นการกระทำที่ผิดศีลธรรมที่งาม ซึ่งต้องได้รับการแก้ไขพฤติกรรมนี้ให้ถูกต้องต่อไป

4.3 การป้องกันการทำอัตวินิบาตกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทเชิงพุทธบูรณาการ

พุทธบูรณาการ หมายถึงการนำองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ สืบสาน ส่งเสริม ผสมผสานเข้ากับศาสตร์สาขาอื่นๆ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในเชิงของสหวิทยาการ โดยไม่ขัดแย้งต่อกันและกัน การบูรณาการดังกล่าวนี้เป็นการประมวลองค์ความรู้เป็นเนื้อเดียวกัน ไม่ใช่การเดินไปด้วยกันในลักษณะต่างฝ่ายต่างเดิน การศึกษาแบบบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่เป็นการนำสิ่งที่เราศึกษามาปรับแต่งผสมผสานกันจนก่อให้เกิดองค์รวมที่สมบูรณ์ซึ่งทำได้ 2 วิธี คือ (1) พุทธวิทยา คือการนำพระพุทธศาสนาเป็นตัวตั้ง และนำศาสตร์สมัยใหม่มาอธิบายเสริมพระพุทธศาสนา วิธีนี้ใช้องค์ความรู้ในศาสตร์สมัยใหม่มาอธิบายสนับสนุนพระพุทธศาสนาให้ดูทันสมัย และมีเหตุผลเป็นที่ยอมรับได้ง่ายขึ้น (2) ธรรมวิทยา คือการใช้ศาสตร์สมัยใหม่เป็นตัวตั้ง และนำหลักศีลธรรมในพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมเข้าไปในเนื้อหาของศาสตร์สมัยใหม่ เพราะศาสตร์สมัยใหม่มุ่งแสวงหาความจริงโดยไม่สนใจเรื่องศีลธรรม การนำหลักศีลธรรมในพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมให้กับศาสตร์เหล่านั้น ย่อมจะช่วยให้เกิดองค์รวมที่สมบูรณ์

ในพระพุทธศาสนาได้มุ่งเน้นให้พิจารณาปัญหาและการแก้ไขปัญหา ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในปฏฐาปาทสูตรว่า “เราตอบเรื่องทุกข์ เรื่องทุกข์สมุทัย (เหตุเกิดทุกข์) เรื่องทุกข์นิโรธ (ความดับทุกข์) เรื่องทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา (ข้อปฏิบัติเครื่องดำเนินไปสู่ความดับทุกข์) เพราะเรื่องนั้นมีประโยชน์ มีสาระ เป็นจุดเริ่มต้นของพรหมจรรย์ เป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย เพื่อคลายกำหนัดยินดี เพื่อดับ เพื่อสงบระงับ เพื่อรู้ยิ่ง เพื่อตรัสรู้ เพื่อนิพพาน” ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางป้องกันการทำอัตวินิบาตกรรมตามหลักพุทธบูรณาการคือ

1) การสร้างสัมมาทิฐิ คือ การสร้างความเห็นชอบ ความเข้าใจที่ถูกต้อง โดยเฉพาะการเข้าใจในชีวิตและโลกตามความเป็นจริง จะทำให้เกิดปัญหาเท่าทันความทุกข์ที่เกิดขึ้นในชีวิต ไม่เลือกวิธีการกระทำอัตวินิบาตกรรมเป็นทางออกในแก้ปัญหา กระบวนการปลูกฝังสัมมาทิฐินั้นมี 2 ประการคือ ปรโตโฆสะ การรับฟังผู้อื่น และโยนิโสมนสิการ การคิดอย่างแยบคาย รอบคอบ ด้วยธรรม 2 ประการนี้จะทำให้เกิดทักษะ ความรู้ที่ถูกต้อง อันจะเป็นการป้องกันการทำอัตวินิบาตกรรมได้

2) แนวทางป้องกันด้วยกัลยาณมิตรคือกัลยาณมิตรสามารถป้องกันการทำอัตวินิบาตกรรมโดยวิเคราะหได้จากหน้าที่ของมิตรที่ดีทั้ง 4 ประเภท คือเมื่อเห็นว่ามิตรมีความทุกข์กาย ไม่สบายใจสามารถเป็นที่พึ่งพิงได้ ไม่ละทิ้งเพื่อนในยามอันตราย ห้ามปรามไม่ให้ทำความชั่ว แนะนำทางออกที่เหมาะสม ชักนำไปแต่ในทางที่ดีที่เจริญ หากมิตรได้ทำหน้าที่แบบนี้แล้ว ย่อมเป็นที่พึ่งแก่เพื่อนที่มีความคิดจะกระทำอัตวินิบาตกรรมได้

การป้องกันการทำอัตวินิบาตกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทเชิงพุทธบูรณาการ เป็นการนำความรู้ทางด้านพุทธศาสนาวิเคราะห์ให้เห็นปัญหา มูลเหตุของปัญหา กำหนดเป้าหมายของการแก้ไขปัญหาและใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหา ในกระบวนการเหล่านี้มีการผสมผสานองค์ความรู้จากสหวิทยาการอย่างหลากหลาย เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์รอบด้าน ลักษณะเช่นนี้จึงเรียกว่า พุทธบูรณาการ การบูรณาการเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันการทำอัตวินิบาตกรรมนั้น สามารถกระทำได้โดยการกำหนดปัญหาที่ชัดเจน และกำหนดแนวทางแก้ไขโดยจำแนกออกเป็น

2 ประเด็น คือ สาเหตุที่เกิดจากผู้กระทำอัตวินิบาตกรรมใช้หลักการปลูกฝังสัมมาทิฐิ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในชีวิตและโลกอย่างถูกต้องตามความเป็นจริง เพื่อมีปัญญาถูกต้อง เห็นชอบตามทำนองคลองธรรมแล้ว ความเสี่ยงที่จะแก้ไขปัญหาโดยการกระทำอัตวินิบาตกรรมย่อมหมดไป ส่วนสาเหตุที่เกิดจากบริบททางสังคม สภาพแวดล้อม และแนวทางช่วยเหลือจากผู้อื่น ผู้วิจัยเห็นว่า หลักความเป็นกัลยาณมิตรเหมาะสมที่สุดที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหา เนื่องจากความเป็นมิตรที่ดีต่อกันจะทำให้เกิดความไว้วางใจและร่วมกันแก้ไขปัญหาได้ในที่สุด

อภิปรายผล

การกระทำอัตวินิบาตกรรมเป็นประเด็นทางจริยธรรมที่มีแนวคิดเป็น 2 อย่าง คือ (1) บางกลุ่มเห็นว่า การกระทำอัตวินิบาตกรรมไม่มีความผิดทางจริยธรรม เช่น การฆ่าตัวตายของทหารญี่ปุ่นสมัยอดีตที่เรียกว่า ฮาราคิรี กลับเป็นการกระทำที่ได้รับการยกย่อง ให้เกียรติ มีการเชิญประชาชนให้มาชมการทำฮาราคิรีเพื่อแสดงถึงการให้เกียรติแก่ผู้ที่จะกระทำฮาราคิรี เหตุการณ์ระเบิดพลีชีพที่เป็นโศกนาฏกรรมในปัจจุบันก็ได้รับการยอมรับ ยกย่องในกลุ่มคนที่มีทัศนคติเดียวกัน หรือแม้แต่การกระทำอัตวินิบาตกรรมของพระอรหันต์ เช่น พระวัคคิ พระฉันทะ ก็ได้รับการรับรองจากพระพุทธเจ้าว่าไม่ควรตำหนิ พระอรชกถาจารย์แสดงไว้ชัดเจนว่าการทำอัตวินิบาตกรรมไม่เป็นการกระทำที่ผิดหลักของปาณาติบาต (2) บางกลุ่มเห็นว่า การกระทำอัตวินิบาตกรรมเป็นความผิดทางจริยธรรม เช่น นักจิตวิทยา นักมานุษยวิทยา เพราะพิจารณาประเด็นที่สร้างปัญหาให้แก่สังคม ทั้งด้านเศรษฐกิจ งบประมาณ และการบริหารทรัพยากรบุคคล กลุ่มหลังนี้มีมุมมองที่ครอบคลุมไปถึงประเด็นทางด้านสังคมวิทยา คุณภาพประชากรด้วย

ข้อเสนอแนะ

ในโลกยุคปัจจุบันทุกหน่วยงานและองค์กรให้ความสำคัญกับปัญหาการทำอัตวินิบาตกรรมและเสนอแนวทางแก้ไขอย่างหลากหลายรูปแบบ จึงเป็นที่ชัดเจนว่า การทำอัตวินิบาตกรรมไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมปัจจุบัน การนำเสนอกรณีการทำอัตวินิบาตกรรมของพระวัคคิ พระฉันทะจึงเป็นประเด็นที่ต้องทำความเข้าใจให้ละเอียด ชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดการนำไปเป็นกรณีตัวอย่าง เกิดการกระทำเลียนแบบ

หน่วยงานหรือองค์กรทางพระพุทธศาสนา เช่น มหาวิทยาลัยสงฆ์ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด สำนักงานเจ้าคณะจังหวัด เป็นต้น ควรมีศูนย์รับสายทุกข์ เพื่อให้ประชาชนที่มีความทุกข์ ขมขื่น เศร้าใจ หดหู่ หรือผู้ที่ประสบปัญหาใดใดในชีวิต ซึ่งเป็นประชากรกลุ่มเสี่ยงต่อการทำอัตวินิบาตกรรมได้เข้ามาปรึกษาหารือ ระบายความอัดอั้นตันใจ บอกกล่าวความทุกข์ให้ผู้อื่นฟัง เพื่อที่จะได้ทำการช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา คำแนะนำที่ถูกต้อง เป็นการป้องกันการทำอัตวินิบาตกรรมที่เข้าถึงกลุ่มเสี่ยงได้อย่างตรงตัว เพราะส่วนมากผู้ที่คิดจะทำอัตวินิบาตกรรมมักจะหันหน้าเข้าหาศาสนา หากมีศาสนาเป็นที่พึ่ง เป็นที่อาศัย ได้ปรับทุกข์และได้คำชี้แนะที่ถูกต้อง เหมาะสม จะทำให้มีกำลังใจในการดำเนินชีวิต และลดปัญหาการทำอัตวินิบาตกรรมได้ในที่สุด

จากการศึกษาวิธีการแก้ปัญหาการทำอัตวินิบาตกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท ผู้วิจัยมีข้อเสนอเสนอเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

- 1) ศึกษาสิทธิในชีวิตตามหลักพุทธจริยศาสตร์
- 2) ศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการฆ่าตัวตายในสังคมชาวพุทธ
- 3) ศึกษาเรื่องพระสงฆ์กับการทำอัตวินิบาตกรรม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จลงด้วยดี เพราะได้รับความเมตตาแนะนำและช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่าย ดังต่อไปนี้ ขอขอบพระคุณ พระครูพิพิธธรรม, ดร. และ ดร.สุนทร สุขทรัพย์ทวีผล ที่กรุณาเป็นที่ปรึกษา ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็น และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้จนสมบูรณ์ รวมถึงมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช เจ้าหน้าที่บัณฑิตศึกษา ที่ให้โอกาสทางด้านการศึกษแก่ผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

เกียรติศักดิ์ ดวงจันทร์. (2557). “พุทธจริยศาสตร์กับการตั้งครุฑแทน”, วารสารมนุษยศาสตร์และ

สังคมศาสตร์. 6 (1): 187.

ชนิษฐา แสนใจรักษ์. (2552). “ในชั่ววูบของการฆ่าตัวตาย: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาในผู้ที่ผ่านประสบการณ์การพยายามฆ่าตัวตาย”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชวนีย์ พงศาพิชญ์. (2542). “การฆ่าตัวตาย: ปัญหาในยุคสังคมวิกฤต”. วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา. 11 (29) : 24-29.

ธีระ สนิเตชาภิรักษ์ และปราโมทย์ ประสาทกุล. (2548). “การฆ่าตัวตายของประชากรไทย: การวิเคราะห์ข้อมูลจากการจดทะเบียนตาย พ.ศ.2547”. การประชุมวิชาการประชากรศาสตร์แห่งชาติ.

พระทองคำศักดิ์ ปภังกร (ต้นขุนทด). (2554). “การมองโลกตามหลักพุทธปรัชญา”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสัทธัมมโชติกะ ธัมมาจริยะ. (2525). ปรมัตถะโชติกะ มหาอภิธัมมัตถสังคหฎีกา ปริเฉท 5 เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: สุทธิการพิมพ์.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วรารณ ประทีปธีรานันต์. (2557). “อัตราการฆ่าตัวตายและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมฆ่าตัวตายโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยมหาราช จังหวัดสุพรรณบุรี”. วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย. ปีที่ 28 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2557): 90-103.

วีรพล กุลบุตร. (2540). แนวโน้ม/ทฤษฎี/ การป้องกันและการแก้ไข. กรุงเทพมหานคร: กองบังคับบัญชาการโรงเรียนนายร้อยตำรวจ.

ศุภเจตน์ จันทรสาส์น. (2554). “คุณภาพชีวิตของคนไทย: นัยจากสถิติการฆ่าตัวตาย”. วารสารปัญญาภิวัฒน์. ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (มกราคม-มิถุนายน, 2554): 42-49.